

Zitting 1981–1982

17 251

Regels ten aanzien van toestellen en installaties in het belang van de energiebesparing (Wet energiebesparing toestellen)

Nr. 5

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 18 mei 1982

De vaste Commissie voor Economische Zaken¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsontwerp, heeft bij het opstellen van dit verslag de beschikking gehad over schriftelijke commentaren op het wetsontwerp van

- de bewonerscommissie Théophile de Bockstraat 25–29 te Amsterdam
- de Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV)
- de Vereniging van Exploitanten van Elektriciteitsbedrijven in Nederland (VEEN).

De commissie is hiervoor zeer erkentelijk. Van haar voorlopige bevindingen brengt zij als volgt verslag uit.

Algemeen

Met belangstelling hadden de leden van de C.D.A.-fractie kennis genomen van het voorliggende wetsontwerp. Bij herhaling hadden zij een wettelijk kader bepleit ter ondersteuning van een ambitieus energiebesparingsprogramma (zie o.a. de motie-Van der Linden c.s., 15 518, nr. 11).

Met de indiening van dit wetsontwerp wordt aan die wens deels tegemoet gekomen.

Zij wensten in herinnering te roepen dat zij de energiebesparingsdoelstelling in de Energienota, deel I, te weten een efficiency-verbetering van 10% in 1985 ten opzichte van 1977, als te mager beschouwden (moties-Van der Linden c.s., 15 518, nr. 11, en 15 720, nr. 5). Wettelijke maatregelen zouden mede een hogere doelstelling dienen te realiseren, zo oordeelden zij. In dit verband vernamen deze leden van de Regering gaarne welke efficiency-verbetering in 1982 ten opzichte van 1977 is gerealiseerd.

Ook nu weer stelden de aan het woord zijnde leden de vraag of, mede gelet op het gestelde in par. 3.1.1 van deelrapport 27 van de heroverweging collectieve uitgaven, de besparingsdoelstelling in opwaartse zin aangepast dient te worden, hetgeen van invloed zou kunnen zijn op de mate en het tempo van uitvoering van het wetgevend energiebesparingsprogramma.

Met de Regering erkenden zij dat juridische maatregelen aan belangrijke randvoorwaarden zijn onderworpen, zoals onder 1.2 in de memorie van toelichting vermeld. Dat zij uitgesproken positief stonden ten opzichte van wettelijke instrumenten ter ondersteuning van het energiebesparingsbeleid van de overheid en een snelle invoering behoefde geen betoog, gelet op eerdere uitspraken van hun kant.

¹ Samenstelling: M. Bakker (CPN), Van der Spek (PSP), Van Dis (SGP), Epema-Brugman (PvdA), voorzitter, Van der Hek (PvdA), Van Amelsvoort (CDA), Van Aardenne (VVD), Smit-Kroes (VVD), Engwirda (D'66), Van Muiden (CDA), Braams (VVD), Jacobse (VVD), Dijkman (CDA), Beckers-de Bruijn (PPR), Wöltgens (PvdA), Van der Linden (CDA), Spieker (PvdA), Gerritse (CDA), ondervoorzitter, Moor (PvdA), Van Iersel (CDA), Zijlstra (PvdA), Mateman (CDA), Veldhuizen (D'66), Wallage (PvdA), Dekker (D'66).

Hoewel de C.D.A.-leden steeds hun voorkeur hadden uitgesproken voor een algemene energiebesparingswet konden zij instemmen met de overwegingen, die de Regering ertoe gebracht hebben om te kiezen voor een gefaseerde aanpak. Wel stelden zij de vraag, waarop de Regering de volgorde van voorbereiding van wetsontwerpen heeft gebaseerd, zoals vermeld in de memorie van toelichting. Is dit uitsluitend op praktische gronden gebeurd?

Dit mag er echter niet toe leiden dat vervolgwetgeving op de lange baan geschoven wordt. Om meer zekerheid over uitvoering in de tijd te verkrijgen kwam het de leden van de C.D.A.-fractie wenselijk voor om een indicatieve tijdsplanning voor de op bladzijden 2 en 3 aangegeven fasen nader te bepalen. Te meer omdat regelgeving op het gebied van energiebesparing, zoals isolatievoorschriften voor gebouwen, in dit wetsontwerp niet aan de orde komt (in tegenstelling tot isolatievoorschriften voor leidingen) en juist dit terreinen zijn die grote energiebesparingseffecten kunnen opleveren, waar Nederland in vergelijking met andere EEG-landen een achterstand heeft en bijgevolg grote voortvarendheid op zijn plaats is. Zij betreurden het ontbreken in het ontwerp van nadere regelgeving op dit terrein.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. konden zich in grote lijnen verenigen met dit ontwerp van wet. Zij konden begrip opbrengen voor de gekozen vorm van regelgeving, maar wensten te beklemtonen, dat spoed geboden is met de uitwerking in nadere materiële wetgeving.

Deze leden wezen erop dat een tevredenstellende uitvoering van de beoogde wet in hoge mate afhangt van de interpretatie van een aantal gehanteerde begrippen, waarop zij nog nader zouden ingaan.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen zich af welke bijdrage het voorliggende wetsontwerp zou kunnen leveren aan de energiebesparing. Immers, daar waar het industriële installaties of toestellen betreft moet worden aangenomen dat, vanwege de hoge prijs van energie, geleidelijk inefficiënte toestellen vervangen zullen worden door efficiënte. In feite komt het dan neer op het goedkeuren van toestellen en installaties voor kleine bedrijven, die niet over mogelijkheden beschikken zich daarover zelf een oordeel te vormen. Echter, in die gevallen mag worden verwacht dat binnen de betreffende bedrijfstakken de nodige voorlichting zal worden gegeven.

De leden van de D'66-fractie hadden met waardering kennis genomen van het wetsontwerp. Zij onderschreven nadrukkelijk de opvatting van de Regering dat energiebesparing een van de hoekstenen moet vormen van het te voeren economisch beleid, en zagen dit wetsontwerp als een ondersteuning daarvan.

Deze leden onderschreven voorts dat voor het bereiken van een maatschappelijk meest wenselijk resultaat een gecombineerde toepassing van de verschillende in de memorie van toelichting genoemde instrumenten gewenst is. Zij wezen er echter op dat met name het prijsbeleid en subsidies als instrumenten van besparingsbeleid zorgvuldig moeten worden overwogen en toegepast. Het belang van energiebesparing maakt een snelle invoering van dit wetsontwerp noodzakelijk, volgens deze leden.

De leden van de P.S.P.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het wetsontwerp. Zij vroegen wat de reden was voor de late indiening ervan, mede gelet op de korte tijd, die aan bij voorbeeld de AER en de SER-commissie Energie was gegeven voor het geven van een reactie, onder verwijzing naar de urgentie van de zaak.

De leden van de fractie van de S.G.P. waren met de Regering van mening dat besparing één van de hoekstenen van het economische beleid dient te zijn. Dit wetsontwerp is door hen niettemin met gemengde gevoelens ontvangen.

Allereerst vroegen deze leden of systematisch kan worden aangegeven welke instrumenten er op het ogenblik worden ingezet ter realisering van

het besparingsbeleid en welke effectiviteit deze verschillende instrumenten bezitten.

Verder vroegen deze leden of voor de keuze en samenstelling van de in te zetten instrumenten in plaats van het beslag op de overheidsmiddelen niet alle kosten in beschouwing moeten worden genomen, ook de kosten voor de energiebespaarder zelf. Overigens, welke zijn de gehanteerde instrumenten die aan vervanging door het wetgevingsinstrument toe zijn?

De leden van de fractie van de P.P.R. onderschreven de wenselijkheid en noodzaak van het treffen van wettelijke maatregelen in het belang van het doelmatig gebruik van energie en schaarse energiedragers in en door toestellen en installaties. Ook binnen deze beperkte doelstelling juichten deze leden dit wetsontwerp toe. Daarnaast heeft dit wetsontwerp ook een bredere strekking door het scheppen van de mogelijkheid dat, in het belang van een zuinig gebruik van energie, bepaalde energieverslindende activiteiten worden beperkt. De betreffende bevoegdheden worden in het wetsontwerp limitatief opgesomd (artikel 3). Deze leden vroegen of dit verstandig is, aangezien de omstandigheden waaronder tot het nemen van dergelijke maatregelen wordt overgegaan, kunnen verschillen en dus steeds een eigensoortige aanpak vergen. Een meer algemene aanduiding wanneer tot het nemen van maatregelen in het kader van het zuinig omgaan met energie wordt overgegaan, lijkt volgens deze leden meer op zijn plaats.

De leden van de P.P.R.-fractie betreurden dat het vraagstuk van het energieverbruik tijdens de produktie, de energie-inhoud van de gebruikte materialen en de mate van duurzaamheid en repareerbaarheid van toestellen en installaties buiten het kader van dit wetsontwerp is gehouden. Zij erkenden dat dan sprake kan zijn van een indringende overheidsbemoediging, doch vonden het wat vreemd aandoen dat wel eisen gesteld kunnen worden aan de energiezuinige werking van het eindprodukt, doch niets gedaan zou kunnen worden aan de energiekosten die gepaard gaan aan de produktie van het betreffende toestel. Juist het feit dat het een kaderwet betreft, waarvoor deze leden alle begrip toonden, maakt het immers mogelijk om van geval tot geval te beoordelen of de te realiseren besparing op het energieverbruik in een redelijke verhouding staat tot de te leveren overheidsinspanning. Deze leden vroegen de Regering dit punt nog eens goed te overwegen en eventueel met wijzigingsvoorstellen te komen.

De leden van de fractie van de P.P.R. hadden geen bezwaar tegen de strekking van de op korte termijn uit te vaardigen algemene maatregelen van bestuur. Wel vroegen zij hiermee inderdaad spoed te betrachten, zodat ook aan de hiervoor geldende EG-richtlijnen kan worden voldaan.

Het lid van de G.P.V.-fractie had met instemming kennis genomen van dit wetsontwerp, dat erop is gericht de doelmatigheid en de zuinigheid van het energiegebruik te bevorderen. Hij had waardering voor het feit dat een algemeen als wenselijk ervaren doelstelling als energiebesparing nu een wettelijke basis kon krijgen. Ook de voorzichtige aanpak in de vorm van een raamwet verdiende waardering. Te snel immers dreigt de wetgever zijn hand te overspelen bij regelgeving die betrekking heeft op het privégedrag van de burgers. Het wetsontwerp is primair erop gericht de energiebesparing te realiseren aan de bron, dat wil zeggen bij invoer en produktie. Deze aanpak leidt ertoe dat zo min mogelijk hoeft te worden ingegrepen in de persoonlijke levenssfeer. Daarnaast echter richt het ontwerp zich ook op het gebruik en het onderhoud om een zuinig gebruik te kunnen realiseren. Is het onderscheid tussen doelmatig en zuinig gebruik niet enigszins kunstmatig? Zal het onderscheid tussen beide begrippen niet aan belang inboeten indien de doelmatigheid wordt vergroot door maatregelen in de produktiefase? In dit verband kan tevens de vraag worden gesteld of het geven van regels ten aanzien van onderhoud en gebruik niet erg ver ingrijpt in de particuliere sector. Wanneer dergelijke regels effectief zouden moeten worden nageleefd, zou dit toch een zeer intensieve controle vereisen? Levert in dit geval de afweging van kosten en baten een positief resultaat op? Als voldoende eisen zijn gesteld bij de

verkoop van toestellen, dan zal daarmee dan toch de meeste besparing al wel zijn gerealiseerd? Zal er al niet vanzelf een neiging bestaan om de zuinige toestellen, die veelal ook duurder zijn, goed te onderhouden om de duurere investering des te sneller te kunnen terugverdienen? Voegen voorschriften voor onderhoud en gebruik daarom nog wel voldoende besparing toe aan hetgeen al gerealiseerd is om deze voorschriften nog te kunnen rechtvaardigen? Ook de VEEN waarschuwde in dit verband voor te veel overheidsbemoediging, en pleitte voor een terughoudend gebruik van de geboden mogelijkheden.

Het wetsontwerp is gepresenteerd in het kader van het energiebesparingsprogramma, zoals dat is uiteengezet in de nota's energiebeleid. Dat programma moet op termijn leiden tot een besparing van 30% rond de eeuwwisseling. In hoeverre levert dit ontwerp een bijdrage aan dit besparingsprogramma, en hoe groot is die bijdrage? Welke concrete wetgevende maatregelen zijn er te verwachten om het percentage van 30 in 2000 dichterbij te brengen?

Dit lid vroeg voorts of de memorie van toelichting niet te kort schoot bij het afwegen van de voor- en nadelen van de te treffen maatregelen. Ook de Algemene Energie Raad wees er in zijn advies op dat niet duidelijk is in hoeverre uitvoering van de voorgestelde wetgeving ook negatieve consequenties kon hebben. Met name de gevolgen voor het prijsniveau blijven onduidelijk. Kosten van preventieve keuring van etikettering en dergelijke mogen worden doorberekend aan de consument. Zal dit er niet toe leiden dat nieuwe zuinige apparatuur duurder zal zijn en dat de consument, toch al geconfronteerd met een kleinere bestedingsruimte, langer zal doen met zijn oude, minder zuinige toestellen of installaties? Werken de voorgestelde maatregelen in die gevallen dan niet contra-productief? Dit lid wees er verder op dat ook de VEEN het kostenaspect had aangevoerd. Welke mogelijkheden zijn er in de praktijk om uitvoering te geven aan de door deze vereniging gedane suggestie, om controle te laten verrichten met behulp van de reeds bestaande controlesystemen?

Het lid van de G.P.V.-fractie wees er verder op dat de hoge energieprijzen er al vanzelf toe hadden geleid dat het gebruik van energie zeer zorgvuldig zo laag mogelijk wordt gehouden. Wat dit betreft zouden de effecten van het wetsontwerp nog wel eens tegen kunnen vallen. Ook de memorie van toelichting gaat ervan uit dat al veel besparingsmogelijkheden zijn benut, althans bij de openbare nutsbedrijven. Maatregelen voor deze bedrijven worden daarom voornamelijk niet overwogen. Heeft het particuliere bedrijfsleven het op dit punt dan zoveel slechter gedaan dan de nutsbedrijven? Ligt het niet juist meer voor de hand eerst de publieke bedrijven in de regelgeving te betrekken met het oog op een zekere voorbeeldwerking en pas daarna het particuliere bedrijfsleven?

Het wetsontwerp wordt tevens verdedigd met het oog op het feit dat het streven naar energiebesparing aanleiding kan geven tot innovatie en tot een sterkere positie op de exportmarkt. Dit lid wilde deze mogelijkheid geenszins bij voorbaat uitsluiten, maar vroeg zich toch af of de geschetste positieve gevolgen van het wetsontwerp niet enigszins overdreven zijn. Als het voorstel immers dient ter uitvoering van bestaande en nieuwe EG-richtlijnen, dan zullen dezelfde innovatieve activiteiten ook moeten gaan plaatsvinden in de overige EG-lid-staten. Betekent dit niet dat een eventuele voorsprong, die ons land zou kunnen nemen, dan ook weer snel teniet zou worden gedaan?

Bestaande situatie en de noodzaak tot wetgeving

Met de AER wilden de leden van de C.D.A.-fractie wederom het besparingspotentieel in de verkeers- en vervoerssector onder de aandacht van de Regering brengen. Reeds bij eerdere gelegenheden spoorden deze leden de Regering aan maatregelen in Europees verband te bepleiten op het gebied van minimum rendementseisen voor auto's onder verwijzing naar analoge maatregelen in de Verenigde Staten (motie Van der Linden c.s., 15 644, nr. 5). Zij nodigden de Regering daartoe opnieuw uit. Voor het

overige wensten zij de suggesties, door de AER gedaan ten aanzien van de introductie van een brandstofverbruiksmeter en de verplichting tot standaardverbruikstesten, te ondersteunen. Zij vroegen zich af in dit verband welke mogelijkheden er bestaan voor de nationale productie van gemotoriseerde vervoermiddelen in relatie tot het innovatiebeleid.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. wilden vernemen of in de andere OESO-landen die energiebesparingswetgeving kennen, deze wetgeving uitgaat van een globale raamwet, zoals die nu voor Nederland is ontworpen. Zij wilden tevens weten op welke gebieden Nederland nog achter zal liggen ten opzichte van deze landen wanneer het onderhavige wetsontwerp wet is geworden.

Voor wat betreft het beleid op het gebied van verkeer en vervoer vroegen deze leden zich af aan welke regels aangaande het gebruik van vervoermiddelen wordt gedacht. Een zelfde vraag geldt eventuele regels «ter ondersteuning of ter voortzetting van privaatrechtelijke regelingen van op dit terrein actieve organisaties».

Deze leden beklemtoonden de noodzaak om op korte termijn standaardverbruikstesten voor motorrijtuigen voor te schrijven en het stellen van minimumrendementseisen voor te bereiden. Met de AER waren zij van mening, dat bij ontstentenis van een spoedige EG-regeling de Nederlandse Regering zelf initiatieven op dit terrein dient te ontwikkelen. Zij wensten ten slotte te vernemen of in andere EG-landen minimumrendementseisen voor motorrijtuigen worden overwogen.

Onder andere door de AER en de SER is gewezen op het belang van wettelijke maatregelen ter bevordering van energiebesparing in de vervoerssector. De leden van de fractie van D'66 onderschreven dit, en achtten met name voorschriften gewenst ten aanzien van voorlichting over zuiniger energieverbruik, standaardverbruikstesten en rendementseisen in deze sector, onder meer door energie-etikettering op handleidingen bij de voertuigen. Uiteraard dient dit bij voorkeur in internationaal verband te worden gerealiseerd, in het bijzonder in EG-verband. Laat dit te lang op zich wachten, dan zouden in ons land hierop vooruitlopend, waar mogelijk, al regelingen voorbereid kunnen worden. Hieraan zou tevens een stimulerende werking op het internationaal overleg kunnen uitgaan, aldus deze leden, die op dit punt het advies van de AER uitdrukkelijk onderschreven. In dit verband drongen deze leden aan op een actief optreden van de Regering in het EG-overleg om totstandkoming van regelgeving op dit terrein op korte termijn te bevorderen. In afwachting daarvan zouden, zo meenden zij, invoer van voertuigen die met het oog op wetgeving in andere landen (met name de Verenigde Staten) al op verscherpte energienormen zijn ingericht, zoveel mogelijk gestimuleerd kunnen worden.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden graag gezien dat de randvoorwaarden, gesteld aan de wetgeving, wat meer concreet waren gemaakt. Waar liggen naar de mening van de Regering de grenzen van maatschappelijke aanvaardbaarheid? Welke gevolgen zijn naar de mening van de Regering voor betrokkenen nog wel aanvaardbaar en welke niet?

Met betrekking tot de utiliteitssector vroegen deze leden of kan worden medegedeeld hoe groot in beginsel de besparingsmogelijkheden zijn die benut kunnen worden met wetgeving ten aanzien van toestellen en installaties, in vergelijking met besparingsmogelijkheden door middel van isolatievoorschriften.

Deze leden vroegen vervolgens wat precies onder energieboekhouding moet worden verstaan en in welke relatie dit moet worden gezien tot regelgeving ten aanzien van toestellen. Bij deze leden bestonden twijfels omtrent de noodzaak en mogelijkheden van regelgeving ten aanzien van industriële processen. Werken de energiekosten niet stimulerend genoeg? Deze laatste vraag stelden deze leden ook met betrekking tot met huisbrandolie of LPG gestookte huishoudelijke verwarmingstoestellen. De kosten voor deze huishoudens zijn immers veel hoger dan voor huishoudens die een gas-gestookte verwarmingsketel gebruiken? Welke maatregelen zijn in

voorbereiding met betrekking tot het verminderen van het energieverbruik bij het verwarmen van water?

De leden, hier aan het woord, vroegen voorts hoe groot het besparingspotentieel is in de verkeers- en vervoerssector. Hoe groot is het aandeel in het totale energieverbruik van deze sector? Worden er overigens in de nabije toekomst EG-richtlijnen verwacht, die wettelijke maatregelen op dit terrein zullen verplichten?

Tevens vroegen deze leden of wat meer informatie kan worden verstrekt over de werking van het voorlichtingssysteem van de rijksoverheid dat tot stand is gebracht in samenwerking met de RAI en de SVEN.

Opzet en werkingssfeer van het wetsontwerp

De leden van de C.D.A.-fractie konden instemmen met het kaderwetkarakter, hoewel de onzekerheid over het tijdstip en de inhoud van de nader te treffen regelingen door hen als een nadeel gezien werd. Zij pleitten voor een voortvarende aanpak van de nadere concretisering van deze wet.

De betekenis van de op korte termijn uit te vaardigen algemene maatregelen van bestuur betreffende minimumrendement voor verwarmingsketels en de etikettering van het energieverbruik van elektrische ovens wilden zij niet miskennen, maar achtten het ontoereikend voor de korte termijn.

Zij vroegen zich af waarom etikettering van huishoudelijke apparaten niet sneller kon gebeuren. Tevens zouden zij van de Regering willen vernemen wat onder «lange termijn» verstaan dient te worden.

«Het valt nog niet exact te zeggen welke andere wettelijke regelingen in de toekomst zullen worden uitgevaardigd», aldus de memorie van toelichting op blz. 20. Dit wordt afhankelijk gesteld van de energieprijsstijging en de technologische ontwikkelingen. Bieden de huidige prijzen en de stand van de technologie dan niet voldoende aanknopingspunten om op andere terreinen wetgevende maatregelen te treffen?

Gaat het wetgevende instrumentarium in andere EG-landen op dit moment niet verder dan verwarmingsinstallaties en elektrische ovens, zo vroegen de leden van de C.D.A.-fractie zich af.

Deze leden spraken zich uit voor een zo ruim mogelijke toepassing van het wetsontwerp. Zij stelden de vraag of naar het oordeel van de Regering hieronder ook het bevorderen van de duurzaamheid van verbruiksgoederen verstaan dient te worden om langs deze weg indirect bij te dragen aan het energiebesparingsbeleid. Zij waren niet geheel overtuigd door de door de Regering gehanteerde argumenten om nu al af te zien van de mogelijkheid van het leggen van heffingen op energieverbruikende toestellen en installaties.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden zich hiervan herhaalde malen voorstander getoond. Waarom wordt op dit punt van de milieuwetgeving afgeweken?

De C.D.A.-fractieleden toonden begrip voor de opvatting van diegenen, die in hun commentaar opmerkingen maakten dat er bij de totstandkoming van de uitvoeringsmaatregelen onvoldoende waarborgen gegeven zijn voor de inschakeling van organisaties van belanghebbenden. Juist een zorgvuldige afweging tussen kosten en opbrengsten van de te treffen maatregelen maakte, naar het oordeel van deze leden, een grotere zekerheid over de te volgen procedure noodzakelijk. Met de AER waren zij van oordeel dat het opschroeven van de rendementseisen de betreffende industriële apparatuur een sterkere positie op de exportmarkten kan opleveren en tevens kan bijdragen tot industriële innovatie. Dat vereist een nauwe samenwerking tussen de overheid en het bedrijfsleven en een voldoende samenhang met het innovatiebeleid. Zijn hiervoor voldoende waarborgen?

De leden van de C.D.A.-fractie wensten van de Regering nader inzicht te krijgen in de oorzaken die ten grondslag liggen aan de vertraging van de uitvoering van EG-richtlijnen en vroegen tevens hoe de betrokkenheid van belanghebbende instanties en organisaties bij de totstandkoming van EG-richtlijnen op dit terrein is geregeld.

Met de Raad van State bepleitten deze leden voorzieningen, die dubbele keuringen kunnen voorkomen van uit andere EG-landen ingevoerde toestellen en installaties, voor zover zij reeds voldoen aan de eisen welke vergelijkbaar zijn met de in Nederland geldende eisen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen zich af of in het wetsontwerp de begrippen toestel en installatie niet scherper afgebakend kunnen worden. Daarnaast zouden de begrippen doelmatig en zuinig energieverbruik in het wetsontwerp zo gedefinieerd moeten worden, dat overlapping zoveel mogelijk wordt uitgesloten. Verduidelijking op deze punten leek deze leden ook nodig, omdat van de inhoud van deze begrippen de mogelijkheid van interventie van de Tweede Kamer, krachtens artikel 21, afhangt.

Deze leden waren van mening, dat particuliere en analoge huishoudingen niet van de toepasbaarheid van regels tot energiebesparing mogen worden uitgesloten, althans niet op deze stringente wijze. Zij beklemtoonden, dat blijkens onderzoek energieverstopping in grote mate veroorzaakt wordt door te weinig controle en te gebrekkig onderhoud van particuliere energieverbruikende installaties.

Zij waren met de Commissie Energie van de SER (commentaar van 20 februari 1981, blz. 11) van mening, dat in het ontwerp van wet een mogelijkheid geschapen moet worden om ook in de sfeer van de particuliere huishoudens bepaalde regels te stellen. Op zijn minst zou een plicht tot het laten verrichten van jaarlijkse controle en onderhoud opgelegd moeten kunnen worden.

Deze leden hadden de indruk, dat de gebezigde begripsomschrijvingen van toestellen en installaties, zij wezen daarop reeds, tot misverstanden aanleiding zouden kunnen geven. Zij vroegen zich af of niet een zo volledig mogelijke lijst van toestellen en installaties, die onder het wetsontwerp vallen, dient te worden bijgevoegd. Als voorbeeld van een mogelijk onduidelijk geval noemden zij de windmolen. Moet die beschouwd worden als een omvormer van energie, zoals dat kennelijk ook voor de zonnecollector geldt, of als een producent van energie?

Deze leden concludeerden uit de algemene omschrijving, dat energieproductie niet onder het wetsontwerp valt, in tegenstelling tot omvorming van energie. Zij namen aan, dat in deze opvatting alle omzettingen van primaire in secundaire energie, van secundaire in tertiaire energie, enz. logischerwijs onder het begrip omvorming vallen. Alleen de primaire productie van energie is dan «productie». De opmerking op blz. 17, laatste alinea, van de memorie van toelichting wijst ook in deze richting.

Moet, aldus deze leden, hieruit de conclusie getrokken worden dat de gehele Nederlandse energie- en infrastructuur onder het wetsontwerp valt, met uitzondering van de primaire winning van aardgas en aardolie en wellicht van energieproductie uit wind en waterkracht?

Deze leden vroegen zich voorts af of het onderscheid tussen doelmatigheid en zuinigheid in het energieverbruik wel waterdicht geformuleerd is. Allereerst moet naar hun oordeel worden vastgesteld, dat op grond van de gepresenteerde criteria het zuinigheidsaspect alleen een rol kan spelen bij het eindverbruik en niet rechtstreeks bij productieprocessen en intermediaire leveringen. Daarnaast zullen de meeste rendementshogende toepassingen, alsmede de verboden en verplichtingen, tevens de verbruiksgewoonten in meer of mindere mate veranderen en dus veelal een zuinigheidsaspect vertonen.

Zij waren van mening, dat, voor wat de regelgeving voor zuinig verbruik betreft, niet volstaan kan worden met de enkele voorbeelden, die in de toelichting worden gegeven. Ook hier ware een zo volledig mogelijke lijst bij te voegen. Daarnaast dient zo precies mogelijk te worden medegedeeld welke zuinigheidsaspecten zo weinig betekanend worden geacht, dat regelgeving krachtens artikel 2 aanvaardbaar is.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. misten node een definitie van het rendementbegrip, waarvan in de memorie van toelichting, naar mag worden aangenomen, wordt uitgegaan. Zij vroegen zich af in hoeverre het begrip energie-efficiency uit de Energienota's met het hier gebruikte rendementbegrip, eventueel geaggregeerd, overeenkomt.

Deze leden veronderstelden, dat het in het voorstel bedoelde rendementbegrip slechts de vergelijking inhoudt van de door het toestel of de installatie afgegeven nuttige energie met de inzet van aangevoerde energie. Zij wezen erop, dat voor een beleid van doelmatige energiebesparing een rendementbegrip dient te worden gebruikt, dat de in het laatste stadium afgegeven nuttige energie vergelijkt met de energie-inzet aan het begin van de energetische omzettings- en conditioneringsketen. Dat betekent, dat alle omzettingsverliezen, al het eigen verbruik en alle conditioneringsverliezen zoveel mogelijk in rekening worden gebracht.

Deze leden brachten tot uitdrukking, dat de noodzaak dit meer omvattende rendementbegrip te hanteren onmiddellijk blijkt wanneer men denkt aan verbruiksvormen, die niet in de laatste, maar in de voorlaatste omzettingsfase lage rendementen impliceren. Met name het lage rendement van de gebruikelijke elektriciteitsomzetting behoort naar hun mening in de keuze van de meest energiebesparende toepassingen in installaties en toestellen en in voorschriften dienaangaande mede een bepalende rol te spelen.

Zij wezen er bovendien op, dat een tot alle omzettingsfasen uitgebreid rendementbegrip met name van belang is voor de vergelijking van het energieverbruik van toestellen en installaties, die, voor wat de warmtetoevoer betreft, even goed voor omzetting van elektrische energie als voor omzetting van koolwaterstoffen of zelfs voor rechtstreekse aanvoer van warmte geconcipeerd kunnen zijn.

Deze leden wezen erop, dat men zich een nog ruimer rendementbegrip kan voorstellen: ook het energieverbruik nodig voor de productie van de betreffende toestellen en installaties kan er in begrepen worden. Het nemen van een dergelijk rendementbegrip als uitgangspunt is de logische consequentie van het betoog van de AER gericht op evaluatie van het totale energieverbruik van grondstof tot eindverbruik (Bijlage memorie van toelichting, blz. 35).

Deze leden zagen wel in, dat regelgeving op deze basis de vervaardiging van niet-energetische apparatuur zou bevoordelen, maar achtten dat een onvoldoende reden om de mogelijkheid tot regelgeving voor energetische toestellen en installaties niet te openen. Dat de strekking van het wetsontwerp hierdoor gewijzigd zou worden – het zou er op neerkomen, dat een mogelijkheid gelaten wordt om het macro-rendementbegrip als uitgangspunt te hanteren – achtten zij nauwelijks bezwaarlijk. (Dit rendementbegrip is uitgewerkt in: K. Zijlstra: Energie-economie, 1977 blz. 175 e.v.)

De leden, hier aan het woord, wensten te vernemen welke regels gesteld zouden kunnen worden om verplichte controle en onderhoud in particuliere huishoudens, internaten, verzorgingstehuizen enz. mogelijk te maken. Zij verwezen daarbij naar de suggestie van de Energie Commissie van de SER (Commentaar blz. 11) om een onderhoudsverklaring verplicht te stellen, die jaarlijks aan het openbare nutsbedrijf voor het verkrijgen van gas zou moeten worden overgelegd. Zij waren overigens van oordeel dat een dergelijke regeling in een regionaal en lokaal gestructureerde controle- en onderhoudsdienst tegen vastgestelde tarieven een noodzakelijk complement dient te vinden.

Deze leden konden instemmen met de opmerkingen over etikettering, individuele bemetering, verbruiksafhankelijke verrekening van verwarmingskosten bij collectief verbruik en verstrekking van verbruiksgegevens. Zij wensten wel te vernemen welke vooruitzichten bestaan voor betrouwbare en ijkbare individuele warmtemeting en hoe men in de Bondsrepubliek Duitsland dit probleem aanpakt.

De leden van de P.v.d.A.-fractie zouden graag vernemen of de in de landen van de Gemeenschap reeds bestaande regelingen op het gebied van energiebesparing aanleiding hebben gegeven tot reclamaties vanwege handelsbelemmerende werking. Zij hadden voor het overige de indruk, dat het arrest van het Hof van Justitie in de zaak 120/78 (Cassis de Dijon) de toepassing van regels voor een doelmatig en/of zuinig energieverbruik in één van de lid-staten niet in de weg kan staan, ook niet indien daarmee de invoer van bepaalde toestellen of installaties uit andere lid-staten wordt belemmerd. Dat laatste is immers alleen dan niet toegestaan wanneer het

betrokken produkt «op passende en bevredigende wijze» beantwoordt aan het doel van de regeling (Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen Nr. C 256/3).

Is, zo vroegen de V.V.D.-fractieleden zich af, de Minister in staat een schatting te geven van de energiebesparing die gerealiseerd zou kunnen worden wanneer de wet gedurende enige tijd van kracht is? En kan daartegenover de prijs worden aangegeven die de overheid daarvoor naar schatting betaalt?

Zal bij het beoordelen van toestellen ook worden gekeken naar de kosten van onderhoud en de periode waarover het toestel redelijkerwijs kan worden geacht doelmatig te kunnen functioneren? Immers, de kosten voor de gebruiker worden mede bepaald door de kosten van onderhoud, inclusief de kosten van vervanging tijdens reparatieperioden, en de periode van afschrijving. Indien het toestel veel onderhoud behoeft, kan dit door de noodzaak vervangende toestellen tijdelijk in te zetten extra gebruik van energie met zich meebrengen omdat vaak voor een korte periode geen sprake kan zijn van optimale afstemming vanuit een oogpunt van energieverbruik.

Zouden nog andere voorbeelden kunnen worden genoemd dan klimaatregelings- en verwarmingsinstallaties (blz. 23 memorie van toelichting) om een beter inzicht te kunnen geven in de mogelijke toepassingsgebieden van de wet. Goed voorstelbaar is dat bij de beheersing van het binnenklimaat (licht, lucht, temperatuur) van grote gebouwen, zoals winkelruimten, kantoren of bedrijfs- en produktieruimten, een goed ontwerp van de technische voorzieningen tot aanzienlijke besparingen zal kunnen leiden. Wellicht even belangrijk, zo niet belangrijker is dat bij het ontwerpen van dergelijke ruimten aandacht is geschonken aan de wenselijkheid het energieverbruik minimaal te doen zijn. Op welke wijze zal daarin worden voorzien? Moet hiervoor gewacht worden op de voltooiing van de regelgeving met betrekking tot de energieaspecten van bouwkundige voorzieningen?

Moet niet worden verwacht dat het effect van een doelmatig toestel in een ondoelmatig ontworpen ruimte een kleiner effect zal hebben dan wanneer de ruimten doelmatig zouden zijn ontworpen maar het noodzakelijke toestel niet optimaal is?

Op blz. 23 van de memorie van toelichting wordt het voorbeeld gegeven van een verbod van individuele verwarmingsapparatuur ten gunste van een efficiënter systeem van wijkverwarming. Bekend is echter dat collectieve verwarmingssystemen soms gekenmerkt worden door hoge investeringskosten, waardoor de kosten voor de individuele gebruiker slechts in beperkte mate worden bepaald door het stookgedrag of door het calorieverbruik. Is in deze passage gedacht aan een verbod bij huurwoningen van individuele centrale verwarming ten opzichte van verwarming met radiatoren die vanuit een warmwaterbron in de wijk wordt gevoed? Wat echter als de bewoner een eenvoudige gaskachel voldoende acht voor de verwarming van de woning? Bestaan er dan keuzemogelijkheden of wordt het mogelijk kostbaarder systeem dwingend voorgeschreven? Kunnen de verboden, waarvoor in het vijfde lid van artikel 2 de basis wordt gelegd, ook leiden tot het verbod een woning aan te sluiten op gas voor koken en warmwaterproductie indien een verbod voor individuele verwarming wordt uitgevaardigd? Hoever kunnen de keuzemogelijkheden van de bewoner, gericht op een aanpassing van de individuele behoeften, worden beperkt?

Zou het, zo vroegen de V.V.D.-leden, niet eenvoudiger zijn de keuringseisen van het VEG-Gasinstituut uit te breiden met een keuring op doelmatigheid van energieverbruik dan het per aparte wet regelen van een keuring op rendement van c.v.-ketels?

Kan in hoofdlijnen nader worden medegedeeld wat in de wettelijke maatregelen die in Scandinavië zijn getroffen op het terrein van stads- en blokverwarming wordt geregeld?

Op blz. 4 van de memorie van toelichting wordt als belangrijke besparingsmogelijkheid genoemd het toepassen van warmte/kracht-koppeling (WKK). Kan worden medegedeeld of het voorliggende wetsontwerp

mogelijkheden biedt WKK te bevorderen en, zo ja, hoe dit zou dienen te gebeuren. Welke knelpunten worden thans gesignaleerd die de invoering van WKK (inclusief stadsverwarming) belemmeren en vertragen, maar die door wetgeving zouden kunnen worden weggenomen. In hoeverre zal een afweging plaatsvinden van de omvang van de kosten die verbonden zijn aan het tot stand brengen van de voorgeschreven voorzieningen?

Samenvattend wilden deze leden vaststellen dat voor hen nog niet duidelijk was dat dit onderdeel van de energiewetgeving tot tastbare resultaten zou kunnen leiden op het gebied van de energiebesparing. Zij zouden het op prijs stellen als aan de hand van voorbeelden hun twijfel zou kunnen worden weggenomen, omdat de feitelijke energiebesparing hen zeer ter harte gaat.

De leden van de D'66-fractie konden zich in grote lijnen verenigen met de structuur van het ontwerp. De gefaseerde aanpak en de souplesse die dat biedt, beoordeelden zij positief. Deze opzet biedt de mogelijkheid om effectief en met de nodige flexibiliteit te kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen en wijzigingen in de energiesituatie. Voorts meenden zij dat de toepassingsmogelijkheden van deze wet terecht ruim gesteld zijn. Zij drongen erop aan dat voldoende afstemming plaatsvindt op verwante wetgeving, zoals de Warenwet en de Elektriciteitswet.

Bij dit eerste onderdeel van de besparingswetgeving staat het energieverbruik door toestellen en installaties centraal, alsmede het in rekening brengen van kosten van energieverbruik. Als tweede en derde fase worden in het vooruitzicht gesteld wetgeving op het gebied van de inzet van laagwaardige warmte en regelgeving met betrekking tot energetische aspecten aan bouwkundige voorzieningen.

Deze leden onderstreepten het grote belang dat ze hechten aan de spoedige totstandkoming van deze nadere wetgeving.

Graag vernamen zij van de Regering wat de stand van voorbereiding is en op welke termijn deze volgende fasen van wetgeving kunnen worden verwacht. Zij drongen aan op grote voortvarendheid bij nadere regelgeving, in het bijzonder op controleverscherping op isolatienormen in de bouw.

Door de gekozen opzet van het onderhavige ontwerp in de vorm van een kaderwet kan de effectiviteit van de regelgeving pas beoordeeld worden na concrete uitwerkingen in de voorgestelde algemene maatregelen van bestuur. De leden van de D'66-fractie drongen op zo spoedig mogelijke inwerkingtreding van de uitvoeringsmaatregelen aan en vroegen welk tijdschema de Regering daarbij globaal voor ogen staat.

De D'66-leden achtten het juist dat in dit ontwerp het zwaartepunt is gelegd bij de doelmatigheid van het energieverbruik. In het ontwerp ontbreekt echter het aspect van het materiaalgebruik van de toestellen en installaties zelf. Ook de memorie van toelichting gaat hier niet nader op in.

Vanuit energiebesparingsbeleid is niet alleen de efficiency en het nut van het gebruik van toestellen en installaties relevant, maar zeker ook het energieverbruik bij de produktie en toepassing van materialen, alsmede de duurzaamheid en repareerbaarheid van de apparaten, van belang. De leden van deze fractie misten in de memorie van toelichting dan ook een standpunt van de Regering over de minimumeis die de AER in zijn advies formuleerde, ten aanzien van het verbruik van fossiele brandstoffen bij de produktie van het apparaat, dat minder moet zijn dan hetgeen tijdens de levensduur van het apparaat wordt bespaard. Bovendien geeft de Regering geen standpunt over het verbieden van inefficiënte conversies, voor zover factoren als milieu en werkgelegenheid een andere oplossing niet wenselijk maken.

Met instemming hadden deze leden geconstateerd dat de Regering de aanbeveling van de AER heeft overgenomen om in de memorie van toelichting de nadruk te leggen op de innoverende werking in zowel technologisch als sociaal-economisch opzicht van efficiency-bevorderende maatregelen.

Gezien het belang van rendementsbevordering, ook bij industriële installaties en leidingen, drongen deze leden aan op voortvarendheid bij het nader onderzoek met betrekking tot de mogelijkheid en wenselijkheid van uitvoeringsmaatregelen voor stoomketels en eventueel andere energieverbruikende toestellen en installaties, zoals in de memorie van toelichting is aangekondigd.

De leden van de D'66-fractie juichten toe dat op korte termijn al wettelijke uitvoeringsmaatregelen tot stand zullen worden gebracht met betrekking tot een minimumrendement voor verwarmingsketels, alsmede voor de etikettering van het energieverbruik van elektrische ovens. Zij achten het echter zeer gewenst dat zowel rendementsvoorschriften voor andere apparaten en toestellen, alsmede voorschriften over etikettering van overige huishoudelijke apparaten met spoed ter hand zullen worden genomen.

Ten aanzien van voorschriften voor individuele bemetering en verbruiksafhankelijke verrekening bij collectief verwarmde gebouwen meenden deze leden dat dit zowel de verbruiker als de leverancier ten goede komt, zodat regelgeving op korte termijn alleszins gerechtvaardigd is.

In de memorie van toelichting wordt gesteld dat steeds opnieuw zal moeten worden gezien welke maatregelen in het licht van de voortgaande technische ontwikkelingen en het verloop van de energieprijzen moeten worden getroffen.

De leden van de P.S.P.-fractie vroegen waarom de energieprijzen als een criterium voor de te nemen maatregelen worden gehanteerd, en welke invloed deze prijzen kunnen hebben op maatregelen ten behoeve van energiebesparing. Volgens deze leden was hier sprake van een tegenstrijdigheid: ofwel energiebesparing en beperking van de hoeveelheid verbruikte energie is een doel op zich, waartoe de geëigende maatregelen kunnen worden genomen, onafhankelijk van de energieprijzen; ofwel men heeft een voldoende vertrouwen in de werking van het marktmechanisme, eventueel ondersteund door heffingen en subsidies, waardoor energiebesparing «vanzelf» tot stand zou komen. In dat geval lijkt een aparte wetgeving voor energiebesparing overbodig. In het voorliggende wetsontwerp wordt het middel van heffingen expliciet buiten de wet gehouden, maar toch zullen de te nemen maatregelen afhankelijk gesteld worden van de energieprijzen. Wordt hierdoor de effectiviteit van de te nemen maatregelen niet ernstig aangetast, zo vroegen zij.

De leden van de P.S.P.-fractie vroegen of kan worden medegedeeld wanneer precies zal worden overgegaan tot maatregelen ten behoeve van een zuinig gebruik van energie. De zin uit de memorie van toelichting «indien de situatie op de energiemarkt zich structureel zodanig zou ontwikkelen dat het treffen van zulke maatregelen nodig wordt» vonden deze leden rijkelijk vaag. Is er nu geen noodzaak tot zuinig gebruik van energie? Wanneer treedt die noodzaak dan wel op?

Ook vroegen deze leden aan welke zeer energie-intensieve installaties ten behoeve van industriële processen precies wordt gedacht, die mogelijk aan een vergunningsplicht kunnen worden gebonden ten behoeve van een zuinig gebruik van energie.

De leden van de P.S.P.-fractie betreurden het feit dat het wetsontwerp is beperkt tot het bevorderen van een doelmatig en zuinig verbruik van energie van toestellen en installaties en geen regels geeft ter beïnvloeding van gehele productieprocessen. Zij wezen daarbij op het feit dat het grootste deel van het energieverbruik in de productiesfeer ligt en dat de wijze waarop geproduceerd wordt van groot belang is voor de verbruikte hoeveelheid energie. Juist omschakeling naar minder energie-intensieve productieprocessen kan tot aanzienlijke energiebesparing leiden. Deze leden vroegen daarom waarom regelgeving ter beïnvloeding van gehele productieprocessen buiten deze wet was gelaten en of eventueel een aparte wet hiertoe wordt overwogen. Is het niet mogelijk de noodzakelijke

deskundigheid voor het formuleren, uitvoeren en handhaven van voorschriften aangaande volledige productieprocessen op te bouwen? Van groot belang achtten deze leden dat in ieder geval een toetsing van gehele productieprocessen op energieverbruik plaats zal vinden. Is bijvoorbeeld een analoge opzet als bij de milieu-effectrapportage niet mogelijk? Bij het baseren van regels op de energie-efficiency van individuele toestellen en installaties is het immers heel wel denkbaar dat het doel van energiebesparing wordt voorbij geschoten.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden moeite met het kaderwetkarakter van het wetsontwerp. De algemene maatregelen van bestuur zullen belangrijke regelgeving bevatten waarop het parlement echter geen invloed heeft. Overigens was het deze leden niet duidelijk waarom parlementaire tussenkomst wel mogelijk is wanneer het gaat om die bevoegdheden die gehanteerd worden in het belang van zuinig energieverbruik en niet wanneer het gaat om de bevoegdheden te hanteren in het belang van een doelmatig verbruik van energie. Het minimaliseren van de invloed van het parlement werd door deze leden als extra bezwaarlijk ervaren, gezien de ruime reikwijdte van het wetsontwerp.

Verder waren deze leden van mening dat er een lichte minachting voor het parlement doorklinkt als over de tussenkomst van de volksvertegenwoordiging wordt gesproken van «onnodig tijdverlies».

Naar de mening van deze leden zullen de algemene maatregelen van bestuur te verstrekkend zijn om zonder medewerking van het parlement van kracht te kunnen worden.

Het bleef de leden van de S.G.P.-fractie onduidelijk in hoeverre de stand van de techniek en de kosten van energie randvoorwaarden zijn voor de bij algemene maatregel van bestuur te stellen eisen aan toestellen en installaties.

Ook informeerden deze leden naar de inhoud van de kritiek van de gas- en elektriciteitsbedrijven op het punt van de verstrekking van vergelijkbare verbruiksgegevens.

Met betrekking tot de totstandkoming van de uitvoeringsmaatregelen informeerden deze leden of de AER akkoord kan gaan met de overweging om een aparte commissie samen te stellen om bovengenoemde adviserende taak op zich te nemen.

Voorts waren deze leden van mening dat elke uitvoeringsmaatregel niet eerder van kracht kan worden nadat het parlement de mogelijkheid heeft gehad zich erover uit te spreken.

De leden van de S.G.P.-fractie twijfelden aan de stelling dat deze wet een uitstekend instrument is voor het bedrijven van een innovatiebevorderende industriepolitiek. Immers, de technische normen en eisen die aan apparatuur in het kader van deze wet kunnen worden gesteld zijn afhankelijk van de stand van de techniek.

Vervolgens vroegen deze leden hoe de integratie van keuringsprocedures zal worden bereikt. Ook wilden zij gaarne vernemen of er voorbeelden gegeven konden worden van energiebesparende maatregelen die een negatieve uitwerking op de volksgezondheid of het milieu hebben.

Te treffen maatregelen

Het idee van vergelijkbare verbruiksgegevens bij de jaarlijkse afrekening van de energiekosten sprak de C.D.A.-fractieleden aan. Zij drongen er bij de Regering op aan om het overleg met de betreffende distributiebedrijven ter zake te blijven voeren, gericht op een mogelijk snelle invoering.

De leden van de S.G.P.-fractie vroegen in welke orde van grootte de besparing ligt van de voorgestelde algemene maatregel van bestuur met betrekking tot het rendement van centrale verwarmingsketels. Waaruit blijkt overigens dat dit belang door de kopers vaak nog niet sterk genoeg wordt onderkend? Waarom zijn er wel algemene maatregelen van bestuur

in voorbereiding die een typekeuring inhouden voor c.v.-ketels en waarom wordt daarentegen voor boilers, koel- en diepvriesinstallaties, wasmachines, vaatwasmachines, droogtrommels, strijkmachines en televisietoestellen volstaan met etikettering? Deze leden waren van mening dat een regeling die verbruiksafhankelijke verrekening bij collectief verwarmde gebouwen voorschrijft op korte termijn gerealiseerd dient te worden en niet op langere termijn zoals in de memorie van toelichting staat vermeld.

De leden van de S.G.P.-fractie wilden ook geïnformeerd worden over hoe het begrip «economisch verantwoord» door de Regering wordt ingevuld en welke rol dit criterium gaat spelen bij het opstellen van de algemene maatregelen van bestuur.

Het lid van de G.P.V.-fractie kon instemmen met het scheppen van een wettelijk kader voor energie-etikettering. De vraag kan echter worden gesteld of het systeem, dat wordt voorgestaan, wel effectief genoeg is. Immers, kennisneming van het energieverbruik van één toestel zegt erg weinig, als het niet ook wordt vergeleken met meer dan een gelijkwaardig toestel. De consument zal daartoe in de praktijk toch maar moeilijk in staat zijn?

Dit lid vroeg verder of de bewindsman bereid is te laten onderzoeken of de keuring die nu wordt voorgesteld met het oog op doelmatig energieverbruik niet kan worden geïntegreerd of gecoördineerd met andere keuringen die ook nu al nodig zijn ten behoeve van veiligheids- en kwaliteitseisen. Hij merkte op dat er in verschillende commentaren op was gewezen dat de AER niet voldoende geëquipeerd was om de Minister te adviseren over de uitvoering van de voorgestelde wettelijke bepalingen. De memorie van toelichting erkent dit ook en oppert de mogelijkheid van samenwerking met de energielcommissie van de SER. In hoeverre is dit een reële mogelijkheid? Is deze samenwerking volstrekt afhankelijk van de vrijwillige medewerking van beide advieslichamen? Kan de bewindsman garantie geven dat de deskundigheid voor de AER wordt verzekerd?

Financieel-economische aspecten

Grote waarde hechtten de C.D.A.-fractieleiden aan het zoveel mogelijk inschakelen van particuliere instellingen bij het vervullen van keuringstaken, zowel uit oogpunt van efficiency als uit oogpunt van het nastreven van zo kort mogelijke keuringstermijnen. In dit verband vernamen zij gaarne van de Regering of de wachttijden bij de keuringsaanvragen de laatste jaren zijn opgelopen, onder andere als gevolg van het toenemen van de toepassing van elektronica. Is de personeelssterkte bij de overheidsinstellingen, zoals de Dienst van het IJkwezen, toereikend om snel keuringsaanvragen af te kunnen handelen?

Artikelen

Artikel 2

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen zich af of het wel goed is het gebruik en het onderhoud onder een noemer te brengen (zesde lid). Voor het op voorhand uitsluiten van regelgeving op het onderhoud van toestellen of installaties in woningen of op erven in de sfeer van de particuliere huishouding troffen deze leden onvoldoende argumenten aan in de memorie van toelichting.

De leden van de P.v.d.A.-fractie bepleitten aanpassing van de tekst van dit artikel, ten einde de mogelijkheid te openen regels te stellen ten aanzien van de levensduur en de mogelijkheid tot reparatie van toestellen en installaties. Dat lijkt nu, blijkens de memorie van toelichting, blz. 23, uitgesloten.

Gezien het grote belang, uit oogpunt van besparing en rendement, van een zorgvuldig onderhoud van met name centrale verwarming- en warmwaterinstallaties, vernamen de leden van de fractie van D'66 graag het standpunt van de Regering over de aanbeveling van de AER om betaalbare onderhoudsfaciliteiten te verwezenlijken.

De leden van de P.P.R.-fractie vonden het ongewenst het gebruik of het onderhoud van toestellen en installaties in de sfeer van de particuliere huishouding, van de werking van deze wet uit te sluiten. Het privacy-argument sprak ook deze leden aan. Zij meenden echter dat wel degelijk bij de periodieke meteropneming op min of meer vrijblijvende wijze geïnformeerd kan worden naar het gebruik en onderhoud van toestellen en installaties die veel energie vergen. Alleen al in de voorlichtende sfeer lijkt hier een vruchtbare taak weggelegd. Deze leden vroegen de Regering dit onderdeel van artikel 2 in heroverweging te nemen.

Het lid van de G.P.V.-fractie vroeg waarom in het tweede lid ook de mogelijkheid wordt geopend regels te stellen voor het geval van uitvoer van toestellen of installaties. Gaat dit niet te ver? Is beperking tot gebruik op de Nederlandse markt niet voldoende?

Artikel 8

De keuze tussen het beschikbaar hebben of het verstrekken van gegevens (tweede lid, onder a) kwam de C.D.A.-fractieleiden als ongewenst voor. Zij vroegen zich af of schrapping van de woorden «beschikbaar te hebben of» geen versterking van het in dit artikel beoogde effect betekende.

De leden van de D'66-fractie hechtten groot belang aan een effectieve en dus duidelijke informatieverschaffing aan de consument, waarbij naast informatie over energieverbruik ook andere factoren, die mede het energetisch rendement bepalen, zoals capaciteit, levensduur, doelmatigheid e.d. betrokken worden.

Artikel 10

Het stellen van regels voor individuele afrekening en in geval van collectieve verwarmingssystemen ondervond grote instemming van de C.D.A.-fractieleiden.

De memorie van toelichting spreekt over nieuwe woningen en flatgebouwen. De leden van de C.D.A.-fractie drongen er bij de Regering sterk op aan om tenminste te stimuleren dat deze regels ook bij bestaande woningen en flatgebouwen doorgevoerd worden.

De leden van de P.P.R.-fractie steunden de poging de stookkosten zoveel mogelijk te kunnen toerekenen aan de individuele gebruiker. Zij vroegen in dit kader echter te bevestigen dat de betaalwijze – bij voorbeeld via voorschotrekningen – met dit wetsontwerp geen wijziging zal ondervinden.

Artikel 12

De leden van de D'66-fractie zagen graag bevestigd dat onder de omschrijving in het eerste lid van de kring van beroepsgerechtigden zowel vallen de producent of leverancier als de gebruiker van een toestel of installatie, voor zover hij of zij rechtstreeks in zijn of haar belang wordt geschaad.

Artikel 20

Voor wat betreft de advies- en hoorprocedure dient naar het oordeel van de leden van de P.v.d.A.-fractie een onderscheid te worden gemaakt tussen

de voorbereiding van EG-richtlijnen enerzijds en de uitvoering van verplichtingen, die voortvloeien uit deze richtlijnen anderzijds. Bij de voorbereiding van richtlijnen dient de AER ten volle te worden betrokken; de advisering over maatregelen ter uitvoering van reeds vastgestelde EG-richtlijnen dient als regel eveneens plaats te vinden. Dit is des te meer van belang omdat de lid-staten doorgaans de vrijheid behouden om bepaalde maatstaven, zoals de hoogte van een vereist minimumrendement, zelf te bepalen.

Overigens wilden deze leden vernemen hoe de adviesprocedure in beide stadia in de andere landen van de Europese Gemeenschap geregeld is en in hoeverre de tijdsfactor daar een rol speelt. Zij wilden in het bijzonder weten of de door de EG-regelingen op dit gebied gestelde termijnen in het algemeen in acht genomen worden en of ook elders in de Gemeenschap het gevoel bestaat, dat noodzakelijke advisering uit tijdgebrek vaak achterwege moet blijven.

Deze leden toonden begrip voor het pleidooi van de AER (Bijlage bij memorie van toelichting blz. 36) om in een vroeg stadium van overleg bij de voorbereiding van richtlijnen van de Europese Gemeenschap te worden betrokken. Zij zagen niet in waarom de AER geen rol zou kunnen spelen bij het bepalen van de Nederlandse inbreng in de Europese gedachtenwisseling.

De leden van de D'66-fractie meenden dat ook bij de voorbereiding binnen de EG-regeling in aanmerking komende instellingen en organisaties in de advisering betrokken dienden te worden. In het algemeen bepleitten deze leden uitdrukkelijk de consumentenorganisaties bij de diverse advies-ringsfasen zoveel mogelijk te betrekken.

De voorzitter van de commissie,
Epema-Brugman

De griffier voor dit verslag,
Van der Windt